

МОН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії,
ректор Національного

транспортного університету

Олександр ГРИЩУК

2025 р

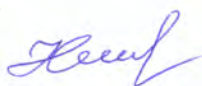
ПРОГРАМА

вступного іспиту зі спеціальності для вступу
на навчання для здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності С4 «Психологія»
(освітньо-наукова програма «Психологія»)

Київ - 2025

Програму вступного іспиту розроблено предметною комісією для проведення вступного іспиту зі спеціальності для вступу на навчання для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальности С4 «Психологія» (освітньо-наукова програма «Психологія»).

Голова предметної комісії
д-р псих. наук, професор

Михайло НАЙДЬОНОВ

29 травня 2025 р.

Розглянуто та схвалено на засіданні Вченої ради Навчально-наукового Київського інституту водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного 29 травня 2025 року, протокол № 1(у зв'язку з реорганізацією Державного університету інфраструктури та технологій відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 серпня 2024 року № 727-р «Про реорганізацію Державного університету інфраструктури та технологій» та наказу Міністерства освіти і науки України від 14 серпня 2024 року № 1140 «Про реорганізацію Державного університету інфраструктури та технологій»).

Голова Вченої ради,
в.о. директора Навчально-наукового
Київського інституту водного транспорту
імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного
д-р техн. наук, професор

Олена ТИМОЩУК

29 травня 2025 р.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА, МЕТОДОЛОГІЯ ПСИХОЛОГІЇ, ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ І МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	5
ПСИХІКА, ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТОК ПСИХІКИ, ПСИХІЧНІ ЯВИЩА, ПРОЦЕСИ І ФУНКЦІЇ	6
ПСИХОЛОГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВЕДІНКИ І САМОРЕГУЛЯЦІЇ.....	9
ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ І ПСИХОЛОГІЯ ЗДОРОВ'Я	10
КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ І ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ	12
СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ І ПСИХОЛОГІЯ МІЖКУЛЬТУРНИХ КОМУНІКАЦІЙ	13
ТРАНСПОРТНА ПСИХОЛОГІЯ І ПСИХОЛОГІЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ	15
Критерії оцінювання підготовленості вступників	17

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вступний іспит зі спеціальності для вступу на навчання для здобуття ступеня доктора філософії на основі освітнього ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) (7 рівень Національної рамки кваліфікацій, далі – НРК7) передбачає перевірку здатності до опанування освітньої програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей.

Програма вступного іспиту зі спеціальності для вступу на навчання для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності С4 «Психологія» (освітньо-наукова програма «Психологія») на основі НРК7 розроблена предметною комісією на основі освітніх програм за спеціальністю 053 «Психологія» у Національному транспортному університеті.

Вступний іспит зі спеціальності проводять у письмовій формі.

Білет вступного іспиту зі спеціальності містить чотири завдання двох рівнів складності за програмою вступного іспиту.

Перше та друге завдання білета вступного іспиту передбачають надання вступником розгорнутої відповіді на теоретичні запитання аналітичного характеру першого та другого рівнів складності.

Третє та четверте завдання білета вступного іспиту передбачають розв'язування вступником задач першого та другого рівнів складності.

Відповіді на запитання та розв'язання задач вступник наводить на бланках письмової відповіді.

ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА, МЕТОДОЛОГІЯ ПСИХОЛОГІЇ, ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ І МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Психологія як наука.

Загальна характеристика психологічного пізнання. Наукове психологічне пізнання: його специфіка, рівні Теорія в психологічній науці. Суть психологічного пізнання, його структура та напрями. Психологічне самопізнання. Соціально-досвідне та індивідуальне у психологічному пізнанні. Етичні, історичні, технічні обмеження сучасного психологічного пізнання. Психологія як теорія і практика. Види психологічного знання. Особистісний, природний, національний та загальнолюдський підходи до психологічного пізнання. Психологія та інші науки. Місце психології в системі класифікації наук. Об'єкт, предмет і завдання психології. Основні категорії психології. Історичні етапи розвитку психології. Психологія як наука про виникнення, розвиток і функціонування психіки суб'єкта. Історична зумовленість предмета психології соціальними та предметно-логічними факторами.

2. Методологія психології, предмет, завдання і методи психологічного дослідження.

Методологія психології Методологія психології та її роль у психологічному дослідженні, у визначенні її предмета. Системний підхід у психології. Проблема рівнів психологічної діяльності та її ієрархічні структури. Основні системи зв'язків, що визначають специфіку психіки людини. Методологія цілісного дослідження соціально-психологічних явищ. Описові статистичні методи в психології. Нормальний розподіл і способи його визначення (асиметрія і ексцес), оцінка центральної тенденції (середнє арифметичне, мода, стандартне відхилення), процентілі, інтервали середніх/низьких/високих значень при нормальному розподілі, варіабельність (дисперсія), рівень значимості, довірчі інтервали. Параметричні і непараметричні методи. Кореляційний аналіз. Критерії оцінки відмінності середніх значень. Факторний, кластерний та інші форми латентно-структурного аналізу в психологічному дослідженні. Моделі експериментів в соціальній психології. Методологія, методи, теоретичні і етичні засади розробки сучасних формулюючих соціально-психологічних технологій. Проблема співвідношення теоретичних та емпіричного підходів. Специфіка розв'язання питання про надійність та обґрунтування даних. Проблема репрезентативності. Доказовість у психології.

Література

1. Кокун О. М. Психофізіологія : навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / О. М. Кокун. – Київ : Центр навч. літератури, 2006. – 184 с.
2. Роменець В. А. Історія психології. Стародавній світ. Середні віки. Відродження / В. А. Роменець. – К.: Либідь, 2005. – 916 с.

3. Роменець В. А. Історія психології XVII ст. Епоха Просвітництва / В.А. Роменець. – К.: Либідь, 2005. – 1000 с.
4. Роменець В. А. Історія психології. XI – початок XX століття / В.А. Роменець. – К.: Либідь, 2005. – 832 с.
5. Роменець В. А. Історія психології XX століття / В.А. Роменець. – К.: Либідь, 2017. – 1056 с.
6. Татенко В. О. Сучасна психологія. Теоретично-методологічні проблеми / В. О. Татенко. – К.: НАУ-друк, 2009. – 288 с.
7. Руська Р. В. Теорія імовірності та математична статистика в психології : навч. посібник / Р.В. Руська. – Тернопіль. – 2020. – 112 с.
8. Климчук В. О. Математичні методи у психології: навчальний посібник для студентів психологічних спеціальностей / В. О. Климчук. – К. : Освіта України, 2009. – 288 с.
9. Beins B. C., McCarthy M.A. Research Methods and Statistics in Psychology / B.C. Beins, M.A. McCarthy. – Cambridge University Press, 2018. – 530 p.
10. Philip B. Essential Research Methods in Psychology / B. Philip. – Sage Pubn, 2022. – 344 p.

ПСИХІКА, ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТОК ПСИХІКИ, ПСИХІЧНІ ЯВИЩА, ПРОЦЕСИ І ФУНКЦІЇ

1. Психіка і психічні прояви. Психічні процеси, стани, властивості людини як предмет психології. Структура психологічних знань. Подія і науковий факт у психології. Зовнішня, внутрішня і ситуативна детермінованість психіки. Психіка та її зв'язок з поведінкою і діяльністю людини. Процесуальний і змістовний аспекти (прояви) психіки: відображення, регулятивна сторона психіки. Структура психічної діяльності людини: пізнавальні, емоційні та вольові її компоненти. Психіка і свідомість. Виникнення свідомості в процесі антропогенезу. Структура свідомості та її основні характеристики. Загальні закономірності процесу свідомості. Проблема несвідомого. Свідоме і несвідоме (неусвідомлюване) в різноманітних психічних процесах, станах, єдність пізнавального і емоційного у свідомості. Роль свідомого і несвідомого у регуляції поведінки. Свідомість та її детермінованість. Свідомість і самосвідомість. Свідомість і установка. Багатомірність закономірностей. та багаторівневість психічних функцій. Закономірності співвідношень між різними рівнями організації психічних процесів і властивостей.

2. Проблема розвитку психіки. Відображення в живій і неживій природі. Неорганічне, органічне і соціальне відображення. Умовність виділення

форм відображення. Психіка як результат еволюції. Допсихічне, передпсихічне і психічне відображення. Психічне відображення та його особливості (сигнальний характер, здатність сприймати і реагувати на впливи, що не мають прямого біологічного значення). Роль змін умов існування у виникненні найпростіших форм психічного відображення в пристосуванні організмів. Розвиток специфічних органів відображення. Органи відчуття. Культурологічне трактування психіки людини. Передумови розвитку психіки людини: спільна продуктивна діяльність, розподіл праці та активізація спілкування; розвиток мови і мовлення та узагальненого відображення світу. Зміна психіки і поведінки людей під впливом умов їх життя (скотарство, землеробство, промисловість, наука, культура).

3. Онтогенез людської психіки. Поняття про онтогенез та його загальна характеристика. Концепція онтогенезу та його періодизація. Соціальне і біологічне в онтогенезі людської психіки. Співвідношення генетичного фактору і середовища в онтогенезі психіки. Роль спадковості, середовища і виховання у розвитку психіки. Соціалізація, діяльність та її роль в онтогенезі психіки людини. Спілкування і розвиток психіки. Вплив способу життя і характеру діяльності на формування психічних процесів і властивостей в онтогенезі. Рівні розвитку людини в онтогенезі. Проблема вікової періодизації.

4. Психічні явища, процеси і функції. Увага. Поняття про увагу. Зовнішні і внутрішні прояви уваги. Особливості уваги порівняно з іншими психічними явищами і процесами. Функції уваги: відбір значущих, релевантних дій подразників; утримання (зберігання) образів певного предметного змісту до завершення акту поведінки чи діяльності, досягнення мети; регуляція і контроль перебігу діяльності. Критерії уваги: ясність і чіткість змісту свідомості, що знаходиться в полі уваги, продуктивний критерій, мнемічний критерій, зовнішні реакції. Види уваги та їх характеристика. Фізіологічні основи уваги. Пам'ять. Поняття про пам'ять. Пам'ять і діяльність: пам'ять і спрямованість особистості. Біохімічні основи пам'яті. Фізіологічні механізми пам'яті. Динамічні і консервативні властивості пам'яті. Процеси пам'яті. Запам'ятовування, забування, відтворення та його рівні. Відчуття. Загальне поняття про відчуття. Місце відчуття в ряду інших пізнавальних процесів. Проблема адекватності і специфічності відчуттів. Вимірювання позাপорогових відчуттів. Процес розгортання та синтезування образу. Вихідні ознаки класифікації відчуттів: за місцем розташування рецепторів (дистантні й контактні), інтероцептивні, пропріоцептивні; за базовим аналізатором. Сприймання і уявлення. Види уявлення. Основні характеристики образів. Предметність образів сприймання. Аперцепція. Явище антиципації. Роль установки в процесі сприймання. Активність сприймання. Сприймання і дія. Роль моторного компонента. Сприймання простору і часу. Сприймання руху. Ілюзії сприймання. Сприймання людини людиною. Перцептогенез. Розвиток сприймання у контексті продуктивної діяльності. Мислення. Загальна

характеристика мислення. Чуттєве пізнання і мислення. Загальні принципи думки і образу як структурних і функціональних одиниць різних рівнів пізнавальних процесів. Суспільно-історична природа мислення. Мислення і спілкування. Логіка і психологія мислення. Продуктивність мислення. Генетичний підхід у вивченні мислення. Психологічний аналіз мислення як процесу розв'язання задач. Поняття задачі і проблемної ситуації. Мета, задача і пошук у процесі мислення. Значення і смисл у процесі мислення. Свідоме і несвідоме, мимовільне і довільне в мисленні. Творче мислення, інтуїція. Регуляція мислительної діяльності. Загальні принципи регуляції. Рефлексивні функції. Групмислення і спільна творчість. Рефлексивна самоорганізація групового суб'єкта. Уява. Поняття про уяву. Уява як своєрідне відображення дійсності і процес реального перетворення. Уява як вторинний образ та її зв'язок з образами сприймань та уявлень. Теорії уяви. Прийоми створення образів уяви. Воля Поняття про волю. Загальна характеристика регулятивно-практичного аспекту психіки та рівні його організації. Інтелектуалістичні, волюнтаристські і сентименталістичні теорії волі. Мова, мовлення, спілкування Поняття про мову і мовлення. Мовлення і спілкування. Мовленнєва діяльність. Концепції мови, мовлення та спілкування. Мовознавство, психологія мови, психолінгвістика. Основні функції мови і мовлення. Мовне спілкування та інші види спілкування. Структура спілкування та його функції. Соціально-психологічні проблеми когнітивних процесів: взаємосприймання, взаємооцінювання та взаєморозуміння, взаємоузгодження. Когнітивні соціально-психологічні чинники в інтерпретації причин поведінки іншої людини – явище каузальної атрибуції. Структура атрибутивного процесу. Види і форми атрибуції. Когнітивна психологія і соціальні когніції. Когнітивні стилі.

Література

1. Деркач Л. М. Когнітивна наука / [Л.М. Деркач, О.В. Шевяков, І.А. Бурлакова та ін.]. – К.: Кондор, 2021 – 320 с.
2. Савчин М.В. Загальна психологія: навч. посібник / М.В. Савчин. – К.: Академія, 2024. – 352 с.
3. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посібник / С.Д. Максименко. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 272 с.
4. Смульсон М. Л. Психологія розвитку інтелекту: монографія / М.Л. Смульсон. – К.: Нора-друк, 2003. – 298 с.
5. Anderson J. R. Cognitive Psychology and Its Implications / Anderson J. R. – [8th ed.]. – Worth Publishers, 2015. – 406 p.
7. Eysenk M.W., Keane M.T. Cognitive Psychology: A Student's Handbook / M.W. Eysenk, M. T. Keane. – [8th ed.]. – Psychology Press, 2020 – 948 p.

ПСИХОЛОГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВЕДІНКИ І САМОРЕГУЛЯЦІЇ

1. Психологія діяльності. Поняття про діяльність. Психіка, діяльність, поведінка. Предметно-чуттєва діяльність як спосіб буття, як форма існування психічного. Залежність змісту і структури психіки від характеру діяльності людини. Поняття «провідна форма діяльності». Рівні діяльності: життєдіяльність організму, діяльність індивіда із засвоєння і відтворення продуктів суспільноісторичного досвіду. Поняття про суб'єкт діяльності. Мотивація. Мотивація досягнення успіху та мотивація уникнення невдач. Основні види діяльності. Психологічна характеристика ігрової діяльності. Учбова діяльність. Праця та її психологічна характеристика. Творча діяльність людини. Психологічна структура діяльності. Різні підходи до визначення психологічної діяльності. Концепція інтеріоризації та екстеріоризації. Співвідношення діяльності, психічних процесів, станів і властивостей. Знання, вміння, навички і звички. Рух, дія, навичка, вчинок. Види умінь, навичок, звичок. Процес формування умінь, навичок і звичок. Індивідуальний стиль діяльності.

2. Психологія поведінки. Поведінка як зовнішня реакція організму на стимули. Ситуативна поведінка. Поведінка як прийняття рішення. Поведінкові типи. Поведінка і активність. Соціальна поведінка. Просоціальна поведінка. Поведінка споживача. Поведінка жертви (віктимна поведінка). Психологія суїцидальної поведінки. Нормальна поведінка. Девіантна поведінка. Поведінка і вчинок. Психологія поведінки в екстремальних ситуаціях.

3. Психіка і саморегуляція. Перша та друга сигнальна системи. Мозок як саморегулююча система. Прямі та зворотні зв'язки. Випереджаюче відображення. Теорія функціональних систем. Спільна розподілена діяльність в організаціях. Складнокоординованість. Корпоративні і конкурентні системи. Проблемність, конфліктність ситуації, міжсуб'єктний конфлікт. Рефлексивні механізми саморегуляції в організації. Рефлексивне управління. Групова рефлексія і системна саморегуляція. Саморегуляція і регуляція ринку праці. Роль престижності професії в регуляції ринку праці.

Література

1. Психологія професійної діяльності: [підручник] / [В.С. Біскуп, А.Н. Гірняк, А.С. Гірняк та ін.] ; за ред. С.К. Шандрука. – Тернопіль: ЗУНУ, 2022. – 256 с.
2. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: навч. посібник / [М.В. Артюшина, Л.М. Журавська, Л.А. Колесніченко та ін.] ; за заг. ред. М.В. Артюшиної. – К.: КНЕУ, 2008. – 336 с.

3. Психологія діяльності в особливих умовах: навч. посібник / [С.І. Головченко, Г.С. Грибенюк, О.М. Дячкова та ін.] ; за заг. ред. проф. М.А. Кришталя. – Черкаси: видавець Третяков О. М., 2021. – 120 с.
4. Волков Д.С. Психологія діяльності в особливих умовах: навч.посібник / Д.С. Волков, А.В. Баратинська. – Дніпро: РВВ ДНУ, 2020. – 72 с.
5. Психологія екстремальних та кризових ситуацій : навч.-метод. посібник / [О.Г. Романовський, А.І. Черкашин, Л.М. Грень та ін.]. – Харків : НТУ «ХПІ», 2022. – 364 с.
6. Яцюк М. В. Психологія саморегуляції особистості: психологічний практикум / М.В. Яцюк. – Вінниця: КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти», 2023. – 81 с.
7. Іваненко Б. Б. Саморегуляція особистості : навч. посібник / Б.Б. Іваненко. – Київ : ФОП Ямчинський О.В., 2020. –133 с.
8. Найдьонов М.І. Формування системи рефлексивного управління в організаціях : монографія / М.І. Найдьонов. – [2-е вид., стереотип.]. –Київ: IRIS, 2023. – 484 с. Url: <http://doi.org/10.59416/XJGJ8994>.
9. Найдьонов М.І. Психологія престижності професій : монографія / М.І. Найдьонов. – [2-е вид., стереотип.]. – Київ: IRIS, 2023. – 386 с. Url: <http://doi.org/10.59416/VIRO5967>.
10. Найдьонов М.І. Групорефлексивний метод ухвалення рішень: метод. рекомендації / М.І. Найдьонов, Л.А. Найдьонова. – Київ: IRIS, 2023. – 32 с. Url: <http://doi.org/10.59416/GLTY4401>.
11. Handbook of Behavior Change. Ed. Martin S. Hagger et al. – Cambridge University Press, 2020. – 728 p.
12. Nancy L. Psychology of Human Behavior: 5 Books in 1 - Enneagram, Emotional Intelligence, Empath, Self-Discipline, Anger Management. – Lightning Source Inc., 2020. – 372 p.

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ І ПСИХОЛОГІЯ ЗДОРОВ'Я

1. Психологія особистості. Психологія особистості як галузь психологічного знання. Предмет дослідження психології особистості. Класифікація теорій особистості та їх загальна характеристика. Психодинамічні теорії особистості. Психологічна характеристика особистості. Визначення поняття "спрямованість". Основні форми спрямованості особистості: інтереси, переконання, психологічні настановлення, ідеали, світогляд, потяги, життєві цілі. Класифікація інтересів. Зміст понять "мотив", "мотивація", "потреби". Класифікація потреб. Емоційна спрямованість особистості. Альтруїзм і агресія. Локус контролю. Індивідуально-типологічні властивості людини. Темперамент, характер. Основні системи пояснень темпераменту: гуморальна, конституційна (морфологічна), нейрофізіологічна. Зміст поняття "характер" та підходи для

його аналізу. Властивості характеру. Природні та соціальні передумови характеру. Співвідношення характеру й темпераменту. Особливості формування характеру. Акцентуація рис характеру та класифікації типів акцентуацій.

2. Психологія здоров'я. Психічне здоров'я. Поняття психічної норми та ненормативний психічний розвиток особистості. Поняття "норми" у філософському та науковому знанні. Концепція здорової особистості в психології. Визначення поняття "здоров'я" за ВООЗ. Поняття психічного, психологічного й соціального здоров'я особистості та їх критерії. Соціальні та особистісні чинники психологічного здоров'я. Пошук і реалізація смислу життя й духовна наповненість буття людини. Гармонія внутрішнього світу особистості та її міжособистісних стосунків. Кризові стани особистості. Розуміння криз особистості в психології. Типи криз особистості. Кризи нормативні та аномальні. Життєвий цикл та вікові кризи. Професійні кризи й чинники, що їх породжують. Причини криз та їх зв'язок із соціальними умовами буття людини. Симптоми кризового стану та особливості переживання криз. Ставлення до кризи та стратегії подолання криз і життєвих труднощів.

Література

1. Титаренко Т.М. Сучасна психологія особистості: навч. посібник 2-ге вид. / Т. М. Титаренко. – К.: Каравела, 2023. – 336 с.
2. Католик Г. Психологія особистості (в схемах, презентаціях і таблицях): навч. посібник / Г. Католик, Н. Калька. – Львів: ЛьвДУВС, 2022. – 158 с. – <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4747>
3. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія : навч. посібник / Т.В. Дуткевич. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
4. Вікова психологія / [Сергеєнкова О., Столярчук О., Коханова О. та ін.]. – К.: Центр учбової літератури, 2020. – 376 с.
5. Титаренко Т.М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомогі в умовах тривалої травматизації : монографія / Т.М. Титаренко. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. – 160 с.
6. Коцан І. Я. Психологія здоров'я людини: навч. посібник / І.Я. Коцан, Г.В. Ложкін, М.І. Мушкевич ; за ред. І.Я. Коцана. – Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. – 430 с.
7. Носенко Е.Л. Сучасні напрями зарубіжної психології: психологія особистості / Е.Л. Носенко, І.Ф. Аршава. – Дніпро : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2010. – 261 с.
8. Кацавець Р.С. Вікова психологія: навч. посібник / Р.С. Кацавець. – [2-ге вид., доп.]. – К.: Алерта, 2024. – 142 с.
9. Gaines S. Jr. Personality Psychology: The Basics / S. Jr. Gaines. – Taylor & Francis, 2019. – 230 p.
10. Marks D. F. Health Psychology: Theory, Research and Practice / [D. F. Marks, M. Murray, E. V. Estacio etc.]. – [7 ed.]. – Sage Publ., 2024. – 768 p.

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ І ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ

1. Клінічна психологія як наука Предмет та завдання клінічної психології. Розділи клінічної психології: патопсихологія, нейропсихологія, психосоматика, психологія розладів особистості, неврозологія, психогігієна, психопрофілактика та інші. Поняття норми в клінічній психології. Статистична, оціночна, функціональна, індивідуальна, соціальна норми. Патологія та розлад в клінічній психології: співвідношення понять. Критерії психічного розладу. Розуміння хвороби у клінічній психології. Конструкт хвороби. Біомедична та біопсихосоціальна модель хвороби. Поняття «інвалідність» як крайня форма патології. Класифікації розладів психіки та поведінки (МКХ10, DSN-V). Симптоми та синдроми психічних розладів. Патопсихологічні реєстр-синдроми: шизофренічний, афективно-ендогенний, олігофренічний, екзогенно-органічний, ендогенноорганічний, особистісно-аномальний, психогенно-психотичний, психогенно-невротичний. Фази (етапи) розвитку психічних порушень. Основні етапи та чинники виникнення психічних та поведінкових розладів. Чинники виникнення психічних розладів. Знати психофізіологічні особливості пішоходів, психофізіологічні особливості дитячої поведінки та поведінки людей похилого віку на дорозі, інформаційне забезпечення водіїв Мати уявлення про забезпечення видимості дорожніх знаків, колір в композиції споруд на автомобільних дорогах. Вміти оптимізувати методи і засоби організації руху. Основні методи клініко-психологічного дослідження. Спеціальні теоретичні та прикладні аспекти клінічної психології. Поняття про «стрес», «стресостійкість», «копінг-стратегії», «механізми психологічного захисту», «інвалідність», «стигма», «інклюдія». Загальний адаптаційний синдром, алопатичний процес. Загальне поняття про невротичні розлади. Психосоматичні та соматопсихічні розлади. Гострий стресовий розлад та посттравматичний стресовий розлад. Розлади особистості. Причини атипового розвитку особистості. Психологія хворого та лікувального середовища. Психологія та психотерапія болю. Вікова клінічна психологія. Психопрофілактика та психотерапія у клінічній психології. Психологічні основи профілактики залежностей.

2. Психологія консультування. Професійна психологічна послуга. Психологічне консультування і психотерапія. Рівні інтенсивності надання психологічної допомоги. Допомога у сфері психічного здоров'я. Психологічна підтримка, допомога, супровід. Послуга у сфері психічного здоров'я. Фахівці у сфері психічного здоров'я. Супервізія - професійна підтримка фахівців. Психологічне консультування третіх осіб. Позиція клієнта і позиція пацієнта. Психологічні закономірності взаємодії консультанта і клієнта. Структура консультативного процесу. Поінформована згода. Етичні аспекти надання психологічної допомоги. Відповідальність консультанта психолога. Професійна психологічна освіта протягом життя.

Література

1. Закон України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні», № 4223-IX від 15.01.2025 . <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4223-20#Text>
2. Професійний стандарт «Клінічний психолог». Проект. <https://npa-ua.org/pub/files/6db3ac294ca56aae.pdf>
3. Основи психологічного консультування(лекційний курс): навчально-методичний посібник / уклад. Борис Андрійович Якимчук, Ірина Павлівна Якимчук.-Умань: ПП Жовтий О. О., 2013.-204 с.
4. Васьковська С.В. Основи психологічного консультування: підручник / С.В. Васьковська. – К. : Ніка-центр, 2011. – 424 с.
5. Османова А.М. Клінічна психологія: навч. посібник / А.М. Османова, Г.В. Хорунженко. – К.: Університет «Україна», 2023. – 228 с.
6. Спивак Л.М. Психодіагностика в клінічній психології: навч. посібник / Укл. Л.М. Спивак, А.М. Османова.– К.: Університет «Україна», 2023. – 146 с.
7. Bernstein D.A. Introduction to Clinical Psychology: Bridging Science and Practice / [Bernstein D.A., Teachman B.A., Olatunji B.O. etc.]. – [3 ed.]. – Cambridge University Press, 2024. – 650 p.

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, МЕДІАПСИХОЛОГІЯ І ПСИХОЛОГІЯ МІЖКУЛЬТУРНИХ КОМУНІКАЦІЙ

1. Предмет і завдання соціальної психології. Основні поняття соціальної психології. Місце соціальної психології в системі наукового пізнання. Ознаки сучасної соціальної психології. Функції соціальної психології. Основні методи соціальної психології. Основні етапи розвитку соціальної психології.

2. Психологія спільнот та груп. Феномен групи у соціальній психології. Параметри та ознаки групи. Соціально- психологічні характеристики малої групи. Класифікація малих груп. Динаміка групоутворення. Механізми групової динаміки. Лідерство і керівництво. Стили лідерства і керівництва. Теорії лідерства. Відмінності лідера від керівника. Нормативна поведінка. Групові норми. Груповий конформізм. Нонконформна поведінка. Групові рішення. Групомислення.

3. Соціально-психологічні особливості міжособистісної взаємодії. Соціально-психологічні аспекти комунікації. Комунікація як соціально-психологічне явище: структура, функції, типи, операції. Бар'єри спілкування. Міжособистісна комунікація: комунікатор, реципієнт. Моделі комунікації: низхідна і висхідна комунікація. Вербальна (усна мова, денотати і конотації) і

невербальна комунікації (оптико-кінетична система знаків, «контакт очей», паралінгвістична й екстралінгвістична система знаків, проксеміка). Комунікативна компетентність особистості. Характеристики комунікативної компетентності. Інтерактивний аспект спілкування. Поняття «соціальна дія». Типи взаємодії: спіробітництво, суперництво, кооперація, конфлікт. Техніки ефективного спілкування. Міжкультурна комунікація. Міжкультурний діалог. Проблеми міжкультурної комунікації: мовна компетентність, теми табу у різних ситуаціях спілкування в різних національно-культурних середовищах, асиметричність статусно-рольових позицій. Невербальна комунікація: невідповідність у різних національно-культурних спільнотах щодо трактування певних жестів, міміки, зорового контакту, фізичної відстані між партнерами по спілкуванню та дотику до них, сили голосу та інтонації. Стратегії подолання проблем міжкультурної комунікації: стратегії саморефлексування, стратегії риторики, експліцитна мета-комунікація, імпліцитна мета-чутливість, подолання невпевненості.

Література

1. Горностай П.П. Психологія колективної травми : монографія / П.П. Горностай. – К.: 2025.
2. Манакин В.Н. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посібник / В.Н. Манакин. – К.: Академія, 2012. – 288 с.
3. Слюсаревський М.М. Соціальна психологія : : навч. посібник / М.М. Слюсаревський, Н.В. Хазратова. – Львів: Львівська політехніка, 2019. – 352с.
4. Соціальна психологія в Україні : довідник / за ред. М.М. Слюсаревського. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Київ : Талком, 2019. – 324 с.
<https://ispp.org.ua/wpcontent/uploads/2021/01/text-all16062020ok.pdf>
5. Найдьонова Л.А. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу: підручник / Л.А. Найдьонова. – [3-тє вид., стереотип.]. – IRIS, 2023. – Url: <http://doi.org/10.59416/FAOW7672>.
6. Жавнерчик О.В. Психологія управління: конспект лекцій / О.В. Жавнерчик. – Одеса: ОДЕКУ, 2020. - 161 с.
7. Лідерство та комунікації в організації : навч. посібник / упоряд: Н.Я. Михаліцька, М.Р. Яцик. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. – 512 с.
8. Слюсаревський М.М. Психологія груп : навч. посібник / М.М. Слюсаревський, Н.В. Хазратова.– Львів: Львівська політехніка, 2022. – 164 с.
9. Щотка О.П. Психологія міжкультурного спілкування: навчально-метод. рек. / О.П. Щотка. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. – 34 с.
10. Smith J.R. Social Psychology: Revisiting the Classic Studies / J. R. Smith, S. A. Haslam. – Sage Publications Ltd., 2017. – 279 p.

11. Gilovich T. Social Psychology. Sixth International Student / [T. Gilovich, D. Keltner, S. Chen etc.]. – Norton & Company, 2023. – 683 p.
12. Kowalski S. Cultural Sensitivity Training: Developing the Basis for Effective Intercultural Communication / S. Kowalski. – Econcise, 2023. – 195 p.
13. Derrick A. Cultural Intelligence Toolkit for Business Communication and Negotiation: Quick Reference for Business Leaders / A. Derrick. – Independently published, 2024. – 325 p.

ТРАНСПОРТНА ПСИХОЛОГІЯ І ПСИХОЛОГІЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ

1. Об'єкт і предмет транспортної психології. Історія розвитку транспортної психології, основні завдання та напрямки дослідження транспортної психології, методологічні принципи та системний підхід в транспортній психології, методи дослідження в транспортної психології.

2. Класифікація та структурна схема системи “людина-машина”. Розподіл функцій, показники якості функціонування системи, психодіагностичні критерії ефективності оператора. Інформаційно-комунікаційні технології в транспорті та кіберпсихологія.

3. Трафік психологія. Психологія простору, руху, логістики і транспортних систем. Психомоторика реакцій водія транспортного засобу. Особистість водія і професійна діяльність. Професійна майстерність водія, працездатність, психологія відповідальності. Прийоми вдосконалення водійської майстерності. Інформаційне забезпечення водіїв, моделі сприйняття водієм дорожніх умов, проектування засобів відображення інформації, проектування органів управління. Психофізіологічні особливості пішоходів, психофізіологічні особливості дитячої поведінки та поведінки людей похилого віку на дорозі. Забезпечення видимості дорожніх знаків, колір в композиції споруд на автомобільних дорогах. Оптимізація методів і засобів організації руху.

4. Психологія кризового менеджменту. Ідентифікація кризових ситуацій. Моніторинг кризових ситуацій. Кризовий план і психологія готовності. Комунікація у кризовий момент. Відновлення після кризи. Особливості кризових ситуацій в транспортній системі та інфраструктурі.

Література

1. Гайдукевич В.А. Основи транспортної психології : навч. посібник / В.А. Гайдукевич, О.Б. Потийчук. – К.: НУВГП, 2012. – 350 с.
2. Психологія екстремальних та кризових ситуацій : навч.-метод. посібник / [О.Г. Романовський, А.І. Черкашин, Л.М. Грень та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Іванченко І. С., 2022. – 356 с.
3. Porter B. E. Handbook of Traffic Psychology / B. E. Porter. – ACADEMIC PRESS INC., 2011. – ISBN-10 1493301209

4. Underwood G. Traffic and Transport Psychology: Theory and Application / G. Underwood. – Elsevier Science, 2025. – 656 p.
5. Sullman M. Advances in Traffic Psychology. Human factors in road and rail transport / M. Sullman . – Crc Pr Inc, 2012. – 330 p.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
ректор Національного

транспортного університету

Олександр ГРИЩУК

Грищук 2025р.

оцінювання підготовленості вступників на вступному іспиті зі спеціальності для вступу на навчання для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності С4 «Психологія» (освітньо-наукова програма «Психологія»)

Структура оцінки вступного іспиту

Оцінка вступного іспиту складається з балів, виставлених предметною комісією в результаті перевірки письмової роботи вступника, виконаної ним на вступному іспиті, за виконання вступником кожного з чотирьох завдань білета вступного іспиту.

Порядок оцінювання підготовленості вступників

Оцінку вступного іспиту визначають у такому порядку:

- 1) Виставляють бали за виконання кожного завдання білета вступного іспиту виходячи із наведених нижче критеріїв оцінювання виконання завдань;
- 2) Обчислюють оцінку вступного іспиту за шкалою 100–200 за формулою:

$$O = 100 + \sum_{i=1}^4 B_i,$$

Де B_i - кількість балів за виконання i -го завдання.

Виконання завдань у чернетці не перевіряють та до уваги не беруть.

Критерії оцінювання виконання завдань

Відповідь вступника на теоретичне запитання першого рівня складності (перше завдання білета вступного іспиту) оцінюють балами від 0 до 20, на теоретичне запитання другого рівня складності (друге завдання білета вступного іспиту) – балами від 0 до 30.

Відповідь на запитання відповідно до рівня складності оцінюють таким чином:

від 16 (24) до 20 (30) балів ставлять вступнику, який надав повну, у логічно правильній послідовності відповідь, яка свідчить про всебічні, систематизовані та глибокі знання з поставленого запитання в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності; демонструє здатність вступника вільно оперувати здобутими знаннями: диференціювати та інтегрувати їх, відтворювати та аналізувати отриману інформацію, робити обґрунтовані висновки та узагальнення, виявляти й відстоювати власну позицію, переконливо висловлювати думку та чітко формулювати відповідь. Як правило, таку оцінку отримує вступник, який відповів на запитання не менше ніж на 90 %. Відповідь оцінюють у максимальну кількість балів тільки за умови надання вичерпної відповіді на запитання;

від 11 (16) до 15 (23) балів ставлять вступнику, який надав досить повну, без суттєвих неточностей, у логічно правильній послідовності відповідь, яка свідчить про ґрунтовні та систематизовані знання з поставленого запитання в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності; демонструє здатність вступника впевнено оперувати здобутими знаннями: відтворювати та аналізувати отриману інформацію, пояснювати основні закономірності, робити висновки, чітко висловлювати думку та формулювати відповідь. Як правило, таку оцінку отримує вступник, який відповів на запитання на 70–90 %;

від 6 (8) до 10 (15) балів ставлять вступнику, який надав не зовсім повну, із неточностями та окремими незначними помилками, в основному у правильній послідовності відповідь, яка свідчить про задовільні знання з поставленого запитання в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності, демонструє здатність вступника відтворювати основний матеріал відповідно до поставленого запитання. Як правило, таку оцінку отримує вступник, який відповів на запитання на 50–70 %;

від 1 до 5 (7) балів ставлять вступнику, який надав фрагментарну, із суттєвими неточностями та принциповими помилками відповідь, яка свідчить про неповноту знань з поставленого запитання в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності, демонструє наявність у вступника утруднень при відтворенні інформації відповідно до поставленого запитання. Як правило, таку оцінку отримує вступник, який відповів на запитання менше ніж на 50 %;

0 балів ставлять вступнику, який не надав відповідь на поставлене запитання або надана вступником відповідь не відповідає поставленому запитанню.

Розв'язування вступником задачі першого рівня складності (третє завдання білета вступного іспиту) оцінюють балами від 0 до 20, розв'язування задачі другого рівня складності (четверте завдання білета вступного іспиту) – балами від 0 до 30.

Розв'язування вступником задач відповідно до рівня складності оцінюють виходячи із наведених у таблиці характеристик розв'язання.

Кількість балів	Характеристика розв'язання
17–20 (25–30)	Наведено повну, логічно правильну послідовність кроків розв'язування. Обґрунтовано всі ключові моменти розв'язування. Наведено всі необхідні формули з поясненнями всіх умовних позначень. Наведено рисунки, якщо це необхідно для обґрунтування або ілюстрації розв'язування, з поясненнями елементів рисунків. Всі обчислення та перетворення виконано без помилок. Отримано та наведено правильну відповідь. Розв'язування свідчить, що вступник вільно володіє теоретичними положеннями в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності та здатний практично їх застосовувати, творчо виконуючи стандартні завдання на рівні вищої освіти магістра / освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з відповідної спеціальності. Розв'язування оцінюють у максимальну кількість балів тільки за умови надання вичерпного обґрунтування всіх ключових моментів розв'язування, належного оформлення формул та обчислень (пояснення значень символів і числових коефіцієнтів у необхідній послідовності, наведення числових підстановок, наявність розмірності всіх величин тощо), належного оформлення рисунків (зокрема наведення назв та пояснень у необхідній послідовності).
13–16 (19–24)	Наведено логічно правильну послідовність кроків розв'язування. Деякі з ключових моментів розв'язування обґрунтовано недостатньо. Наведено необхідні формули з поясненнями умовних позначень (можлива відсутність пояснення окремих умовних позначень). Наведено рисунки, якщо це необхідно для обґрунтування або ілюстрації розв'язування, з поясненнями елементів рисунків (можливі деякі неточності у виконанні рисунків та/або відсутність пояснень окремих елементів рисунків). Можливі 1–2 негрубі помилки або описки в обчисленнях, перетвореннях, що не впливають на правильність подальшого ходу розв'язування. Отримано та наведено правильну відповідь. Розв'язування свідчить, що вступник достатньо володіє теоретичними положеннями в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності та здатний практично їх застосовувати, впевнено виконуючи стандартні завдання на рівні вищої освіти магістра / освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з відповідної спеціальності.
9–12 (13–18)	Наведено правильну послідовність кроків розв'язування. Ключові моменти розв'язування обґрунтовано недостатньо. Наведено формули, але пояснено не всі умовні позначення. Наведено рисунки, якщо це необхідно для обґрунтування або ілюстрації розв'язування, але у них наявні неточності та/або пояснено не всі елементи рисунків. Можливі 1–2 помилки в обчисленнях або перетвореннях, що

	Отримана відповідь може бути неправильною через помилки в обчисленнях. Розв'язування свідчить, що вступник задовільно володіє теоретичними положеннями в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності та в цілому здатний практично їх застосовувати, виконуючи стандартні завдання на рівні вищої освіти магістра / освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з відповідної спеціальності.
5–8 (7–12)	У правильній послідовності ходу розв'язування немає деяких кроків розв'язування. Ключові моменти розв'язування не обґрунтовано. Наведено формули без пояснення умовних позначень, можливі 1–2 описки у формулах. Наведено рисунки, якщо це необхідно для обґрунтування або ілюстрації розв'язування, але з неточностями та без пояснення елементів рисунків. Допущено помилки в обчисленнях або перетвореннях, що впливають на правильність подальшого ходу розв'язування. Отримана відповідь може бути неправильною / задача може бути розв'язана не повністю. Розв'язування свідчить, що вступник задовільно володіє теоретичними положеннями в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності, але здатний практично їх застосовувати, виконуючи стандартні завдання на рівні вищої освіти магістра / освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з відповідної спеціальності, лише за наявності зразка.
1–4 (1–6)	Наведено лише деякі кроки розв'язування. Ключові моменти розв'язування не обґрунтовано. Наведено не всі формули та рисунки, відсутні пояснення умовних позначень у формулах та пояснення елементів рисунків, у наведених формулах наявні описки, у рисунках – неточності. Задача розв'язана не повністю. Розв'язування свідчить про наявність у вступника фрагментарних знань теоретичних положень в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності, демонструє наявність суттєвих утруднень при виконанні стандартних завдань на рівні вищої освіти магістра / освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з відповідної спеціальності.
0	Вступник не приступив до розв'язування задачі / надано правильну відповідь без наведення розв'язування / наведене розв'язання не відповідає умові задачі.

Оцінку вступного іспиту від 100 до 129 балів вважають незадовільною.

Голова предметної комісії
д-р псих. наук, професор

Михайло НАЙДЬОНОВ

29 гравця 2025 р.